

PREDKLADACIA SPRÁVA

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (ďalej len „NKÚ SR“) v zmysle §20 zákona NR SR č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky správu z kontroly „Núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov“. **Cieľom predkladaného materiálu je poukázať na hlavné riziká a netransparentnosť systému správy zabezpečenia a skladovania núdzových zásob ropy a ropných výrobkov v Slovenskej republike a taktiež na riziká v oblasti hospodárneho využívania finančných prostriedkov v danej oblasti.**

Správa štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky (ďalej len „SŠHR“) je gestorom verejnej politiky zabezpečenia núdzových zásob ropy a ropných výrobkov a zároveň orgánom štátneho dozoru v tejto oblasti. Spoločnosť pre skladovanie, a. s. (ďalej len „SpS“) je jeden z aktérov tejto verejnej politiky a podľa akcionárskej zmluvy má za úlohu najmä zabezpečovať skladovanie núdzových zásob ropy a ropných výrobkov.

Predmetnú kontrolu vykonal NKÚ v roku 2023, kontrolovaným obdobím boli roky 2020 až 2022 a v prípade vecných súvislostí aj predchádzajúce obdobia. Kontrola nadväzovala na kontrolnú akciu, ktorú NKÚ SR vykonal v roku 2020 v SŠHR a Agentúre pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov (ďalej len „Agentúra“). NKÚ SR vtedy konštatoval, že verejná politika zabezpečenia núdzových zásob ropy a ropných výrobkov (agentúrny model) je zložitá a zahŕňa veľa aktérov, ktorí sú poprepájaní zložitými zmluvnými, finančnými a majetkovými vzťahmi, čo zvyšuje riziko netransparentnosti a nedôveryhodnosti samotného systému. Konflikt na Ukrajine tiež zvýraznil význam týchto núdzových zásob pre SR. Z rizikovej analýzy vyplynulo, že dôležitým aktérom tejto politiky je aj SpS, v ktorej boli indikované riziká vo viacerých oblastiach. NKÚ SR skontroloval aj plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov z predchádzajúcej kontroly v SŠHR a zároveň preveril pripravenosť SR na prípadné prerušenie dodávok ropy.

Ambíciou kontrol NKÚ SR bolo komplexne zhodnotiť preverovanú verejnú politiku, pričom výsledky mali priniesť spoľahlivé informácie o zabezpečení strategickej oblasti núdzových zásob ropy a ropných výrobkov, ako jedného z prvkov kritickej infraštruktúry štátu. Z toho dôvodu NKÚ SR preveril procesy nastavenia tohto systému, tzv. agentúrneho modelu. Riziká identifikované pri príprave kontrol sa v plnom rozsahu potvrdili. NKÚ SR preukázal, že **agentúrny model je zložitý a zahŕňa veľa aktérov, ktorí sú poprepájaní zložitými zmluvnými, finančnými a majetkovými vzťahmi, čo zvyšuje riziko netransparentnosti a nedôveryhodnosti samotného systému.** Vybraní podnikatelia, ktorí sú povinní zabezpečiť udržiavanie núdzových zásob v určenom množstve prostredníctvom Agentúry (formou odplaty), tak **nemajú možnosť posúdiť oprávnenosť výdavkov na skladovanie zásob.**

SpS sa v systéme zabezpečenia núdzových zásob javí ako nadbytočná a neopodstatnená z toho dôvodu, že väčšinu služieb, ktoré poskytuje v agentúrnom modeli, zabezpečuje prostredníctvom tretích strán. SpS je len vlastníkom skladovacích zariadení s nevysporiadanými majetkovými vzťahmi. **Všetky služby súvisiace so skladovaním núdzových zásob ropy vykonáva pre SpS jej materská spoločnosť TRANSPETROL, a. s.** (ďalej len „TP, a.s.“). Diskutabilná je aj jej starostlivosť o rozvoj skladovacích zariadení, pretože absentoval strategicko-plánovací koncepčný dokument ich rozvoja a modernizácie a SpS ani nerozvíjala tieto skladovacie zariadenia. Rozdiel medzi výškou skladného za núdzové

zásoby ropy, ktoré uhradza Agentúra spoločnosti SpS, a odplatou za poskytnuté služby uhrádzané SpS materskej spoločnosti TP, a. s., len za roky 2020 až 2022 predstavoval sumu **22,34 mil. eur**. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že **táto suma predstavuje navýšenie nákladov agentúrneho modelu s otáznou pridanou hodnotou**. Kontrolou identifikované nehospodárne nakladanie s finančnými prostriedkami SpS je zreteľné a závažné.

Zavedený agentúrny model v súčasnosti zabezpečuje núdzové zásoby v požadovanom množstve, **avšak NKÚ SR vidí nedostatky a rezervy v hospodárnosti využívania finančných prostriedkov a v jeho transparentnosti**. Už pri kontrole v roku 2020 boli identifikované neproduktívne výdavky vo výške cez 190 miliónov eur súvisiace so vznikom a prevádzkou Agentúry pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov a reštrukturalizáciou jej úveru, ktoré by s najväčšou pravdepodobnosťou nevznikli, ak by nedošlo k zmene správy núdzových zásob ropy. Neproduktívne a nehospodárne vynaložené finančné prostriedky identifikované vo výške 1,69 mil. eur v SpS zvyšujú náklady na zabezpečenie núdzových zásob ropy a ropných výrobkov, čo sa v konečnom dôsledku môže prenášať na občanov, ktorí ich **zaplatia v cenách ropných výrobkov**.

V takto nastavenom systéme, bude pretrvávať riziko **netransparentnosti a nedôveryhodnosti** samotného systému a fungovanie tejto verejnej politiky môže byť aj v budúcnosti **v rozpore so zásadami „dobrého hospodára“** pri vynakladaní finančných prostriedkov a prinášanej hodnoty pre občana.

Každý štát si môže vybrať vlastný prístup, akým spôsobom bude zabezpečovať, spravovať a udržiavať núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov. V súčasnosti existujú v EÚ tri prístupy k udržiavaniu potrebnej úrovne núdzových zásob ropy a ropných výrobkov. Ide o **štátny model** (zásoby zabezpečuje štát, napr. Česká republika), **odvetvový model** (zásoby zabezpečuje súkromný sektor, napr. Grécko) a **agentúrny model** (zásoby zabezpečuje agentúra, napr. Nemecko aj Slovensko). Medzi európskymi krajinami existujú aj také, ktoré si zvolili **kombináciu vyššie uvedených prístupov**, a to napríklad štátno-odvetvový v Írsku alebo agentúrno-odvetvový v Rakúsku. Každý z týchto modelov prináša pozitíva, ale aj negatíva. Je na samotnom rozhodnutí kompetentných orgánov, ktorý model bude v SR preferovaný, a zároveň ako tento model bude hospodárne, efektívne, účinne a organizačne-prevádzkovo nastavený. NKÚ SR kontrolami odhalil miesta potenciálnych slabých stránok systému verejnej politiky zabezpečenia núdzových zásob ropy a ropných výrobkov, pričom identifikoval riziká spojené so zavedením a fungovaním agentúrneho modelu správy núdzových zásob.